

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῶν μιμητικῶν τεχνῶν.

ΣΚΟ΄.

Τὸ βασίλειον τῆς μιμητικῆς τέχνης ἐν γένει περιλαμβάνει ὅλας τὰς καλὰς τέχνας, ὅσαι μεταχειρίζονται ὡς παραστατικὰ μέσα ἐμφαντικὰ κινήματα (ΡΕΗ΄.). Ταῦτα δὲ τὰ κινήματα ἢ εἰς μεταβολαὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, αἱ ὅποια φανερόνους φυσικῶς καὶ ἀπροαιρέτως τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν, ἢ εἶναι προαιρετικαί, διὰ τῶν ὁποίων τὸ σῶμα μεταβάλλει τὸν τόπον του. Καὶ τὰ δύο εἶδη τῶν κινήματων μεταχειρίζεται ἡ τέχνη, καὶ δι’ αὐτῶν καὶ τῆς τούτων μὲ τὰς τουικὰς τέχνας ἐνώσεως διαίρεται εἰς διαφόρους μιμητικὰς τέχνας· διότι φύσει ὁ ἄνθρωπος διὰ κινήματων τινῶν σημαίνει χαρὰν, λύπην, ἀγάπην, μίτος καὶ ἄλλα ἐπικρατοῦντα εἰς αὐτὸν πάθη· καὶ πάλιν μεταφέρεται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον παλλαχῶς πρὸς ἔνδειξιν τινῶν διαθέσεών του. Ὅλα τὰ κινήματα ταῦτα τελειοποιεῖ ἡ τέχνη πρὸς αἰσθηματικὴν εὐαρέστησιν.

Α΄. Τάξις.

Ἀπολύτως καλαὶ μιμητικαὶ τέχναι.

Α΄. Γένος.

Ἀπλαῖ.

α΄. Εἶδος.

Μιμικῆ.

ΣΑ΄.

Ὅταν ἡ μιμητικὴ τέχνη (γενικώτερον ἐκλαμβανομένη) με-

ταχειρίζεται εἰς παράστασιν τοῦ κατ' αἴσθησιν εὐαρεστοῦντος τὰς τοῦ ἀνθρώπου σώματος μεταβολὰς, αἱ ὁποῖαι εἶναι φυσικὴ καὶ ἀπροαίρετος ἔμφασις τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως, ὀνομάζεται κατ' ἐξοχὴν μιμητικὴ, ἢ μιμητικὴ μερικώτερον. Τὸ εἶναι λοιπὸν ταύτης τῆς τέχνης ὑφίσταται εἰς ἐκφραστικὴν τινα, καὶ κατ' ἑαυτὴν εὐαρέστον κινήματων συναρμογὴν, διὰ τῆς ὁποίας βάλλεται τοῦ θεατοῦ ἢ φαντασίαις ἐλευθέραις τινα καὶ πρὸς τὸν νοῦν σύμφωνον παιδιᾶν, καὶ ἐπομένως εὐφραίνεται τὸ πνεῦμα του. Διὰ τοῦτο ἡ παθογνωμία, ἥτις εἶναι μέρος τῆς φυσιογνωμίας, δίδει εἰς τὴν μιμητικὴν τὰς φυσικὰς τῆς βάσεις. Ἡ δὲ χειρονομία εἶναι κλὼν τῆς τέχνης ταύτης μερικώτερος.

ΣΛΑ'. Καταγίνεται λοιπὸν αὕτη ἡ τέχνη εἰς τὰς κινήσεις τῶν μερῶν τοῦ σώματος, καὶ ὄχι τοῦ ὅλου. Τοιαῦται κινήσεις ὀνομάζονται εἰς τὴν γλώτταν μας σχήματα (Γερμανιστὶ, Geberden), οἷον γέλια, ἀνοιγμα τοῦ στόματος, κίνημα τῆς κεφαλῆς, ἔκτασις τῶν χειρῶν, συστολὴ καὶ σταύρωμα αὐτῶν, πλαγιασμοὶ τοῦ σώματος εἰς διάφορα μέρη κτλ. Τοῦ προσώπου τὰ σχήματα, μάλιστα τῶν ὀφθαλμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ζωγραφίζεται τρόπον τινὰ ἢ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, παριστάνουσιν αἰσθητότερα τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν. Ταῦτα ὅλα, μ' ὅλον ὅτι φυσικῶς παριστάνουσι διάφορα πάθη τοῦ ἀνθρώπου, ἐμπορεῖ νὰ τὰ μεταχειρισθῇ ἡ τέχνη, ὥστε νὰ κάμνη τὴν παράστασιν τῶν ἐντὸς μὲ τρόπον, ὅς τις διὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἀνωτέρω παιδιᾶν τῆς φαντασίας συμφώνως μὲ τὸν νοῦν νὰ εὐφραίνῃ τοὺς θεατὰς. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν καὶ εἰς ταῦτα εἶδος συνθέσεως τῶν σχημάτων εὐαρέστου· καὶ ἐπειδὴ πᾶν πάθος τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἀντίστοιχον τὸ ἰδικόν του ἐξωτερικὸν κίνημα· διότι ἀναμφιβόλως ἄλλο εἶναι τὸ κίνημα τοῦ

θυμοῦ, ἄλλο τῆς χαρᾶς, καὶ ἄλλο ἄλλου· ἐντεῦθεν γίνεται φανερόν, ὅτι ὁ μῆμος πρέπει νὰ ἐξεύρη τῶν παθῶν τὰ κινήματα, εἴτ' οὕτως νὰ εἶναι παθογνωμων. Ἐπειδὴ δὲ αἱ χεῖρες ἐκτεινόμεναι καὶ συσπαστέλλόμεναι ἐμφαίνουσι πολλὰ ἐσωτερικὰ τοῦ ἀνθρώπου, δια τοῦτο μέρος τῆς μιμητικῆς τέχνης εἶναι ἡ λεγομένη χειρονομία ἢ χειροσοφία, καθὼς τὴν ἔλεγχον οἱ παλαιοί.

ΣΛΒ΄. Πρέπει δὲ νὰ διακρίνωμεν τὴν φυσικὴν καὶ ἀπροαίρετον μιμητικὴν ἀπὸ τὴν τεχνικὴν καὶ προαιρετικὴν, ὅτι τῆς δευτέρας ὁ τεχνίτης δὲν πρέπει νὰ γίνεται ὑπερβολικὸς ὥστε εἰς τὴν παράστασιν τῶν ξένων παθῶν νὰ χάνη αὐτὸς τὸ λογικόν του· οἱ ἀληθῶς πάσχοντες, καὶ φυσικῶς κινούμενοι ἐμποροῦν νὰ καταντήσωσιν εἰς τοῦτο· ἀλλ' οὗτοι δὲν ὀνομάζονται οὐδὲ μῆμοι, οὐδὲ σκοπὸν ἔχουσι νὰ ἀρέσωσιν, ἀλλὰ μόνον ἀναγκάζονται ἀπὸ τὴν φύσιν αὐτὴν νὰ κάμωσι ταῦτα ἢ ἐκεῖνα τὰ κινήματα εἰς ἐξήγησιν τῆς ἐσωτερικῆς τῶν καταστάσεως· οἱ τεχνῖται μῆμοι πρέπει νὰ φυλάττωσι τὰς φρένας τῶν, ὥστε νὰ τελειώσωσι μέχρι τέλους τὴν ἀρχιζομένην παράστασιν, καὶ νὰ μὴ τὴν ἀφήσωσιν εἰς τὸ μέσον ἀπὸ ὑπερβολὴν παθήματος.

Σημείωσις. Μὲ τὴν λέξιν χειρονομίαν ἐξελάμβαναν οἱ παλαιοὶ ὅλην τὴν μιμητικὴν τέχνην· τὴν ὀνόμαζαν δὲ καὶ χειροσοφίαν· καὶ Λεσβυαξτις Μιτυληναῖος χειρισέφους ὀνόμασε τοὺς τεχνίτας, καθὼς φησὶται εἰς τὸν περὶ ὀρχήσεως τοῦ Λουκιανοῦ διάλογον. (Τομ. Κ'. Σελ. 161. ἐκδ. 2 Γερ.). Ὁ Ἀθήναιος (Βιβ. Α'. κεφ. 18.) διηγεῖται ὅτι Τελέτις τις ἢ Τελέστης ὀρχηστοδιδάσκαλος ἐξείρηκε πολλὰ σχήματα, « ἄκρως ταῖς χερσὶ τὰ λεγόμενα δεικνυούσας. » Οἱ παλαιοὶ μῆμοι μετέβαιναν πολλάκις ἀπὸ τὸ τεχνικὸν εἰς τὸ φυσικόν. Ὁ Γέλλιος διηγεῖται (L. 7. c. 5.), ὅτι ὁ ὑποκριτὴς Πῶλος Θέλων νὰ προστήσῃ τὴν λύπην τῆς Ἡλέκτρας εἰς τὴν Ἡλέστραν τοῦ Σοφοκλέους ἀντὶ νὰ ἐπάρῃ τὴν πλαστοτήν καλπὸν τοῦ Ὀρεστοῦ, τὴν ὁποίαν ἔπριπε νὰ βαστάσῃ ὡς Ἡλέκτρα, ἐπῆρε τὴν ἀληθινήν ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ υἱοῦ του, καὶ βαστάζων

αὐτὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς εἰς τὰς ἀγκάλας του, τῶσον σφοδρῶς ἐκινήθη, ὥστ' ἐγίμισε τὸ πᾶν ὄχι ἀπὸ προσποιημένα δάκρυα, ἀλλ' ἀπὸ πραγματικὰ καὶ ἀληθινά. Τοιοῦτος πόνος χάνει τὴν αἰσθηματικὴν εὐαρίστητιν. Ἄλλ' οἱ παλαιοὶ, καθὼς καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν νεωτέρων, φαίνεται, ὅτι εὐνοῖστον μὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς μίμησεως, καθὼς βλέπομεν εἰς τὸν Ἀριστοτέλην (Ποιητ. κζ, 2, 3 ἐκδ. δὲω Γερ.) περὶ Καλλιπίδου τινος. Καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους δὲ ὀλίγοι εἶναι οἱ Ἰφλάνδοι, οἱ Βροκμάνοι, οἱ Κιῶχοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐαρεστέι ἢ μίμησις των, ὅταν ἔχη ὑπερβολὰς.

β. Εἶδος.

Ὀρχηστική.

ΣΛΓ.

Ορχηστικὴ ἢ χορευτικὴ ὀνομάζεται ἡ μιμητικὴ τέχνη, ὅταν μεταχειρίζεται τὴν προαιρετικὴν κίνησιν ὅλου τοῦ σώματος εἰς παράστασιν τῆς αἰσθηματικῆς εὐαρεστήσεως. Τὸ εἶναι λοιπὸν ταύτης τῆς τέχνης ὑφίσταται εἰς τοιοῦτον εἶδος τῆς τοῦ σώματος κινήσεως, ἥτις διὰ παντοδαπῶν γραμμῶν ἢ φορῶν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς συμμετρίας καὶ τοῦ ῥυθμοῦ παραλλασσομένων, ἀρέσκει καὶ εὐφραίνει τοὺς θεατὰς. Διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ὄρχησις καὶ τὴν συνοδίαν τῆς μουσικῆς, μ' ὅλον ὅτι ἡ ὄρχηστικὴ δὲν εἶναι κοινῶς ἠνωμένη καὶ συνθεμένη μ' αὐτὴν εἰς τὸ νὰ παράγῃ κοινόν τι ἔργον.

ΣΛΔ. Ἡ ὄρχησις εἶναι τεχνικὴ, μ' ὅλον ὅτι ἐπιστηρίζεται εἰς φυσικὰς βάσεις. Διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος πρὶν μάθῃ νὰ χορεύῃ, πρέπει πρῶτον νὰ μάθῃ νὰ περὶπατῆ καὶ νὰ περὶπατῆ, στερρῶς καὶ ἀκλονήτως. Τὸ μέσον λοιπὸν, διὰ τοῦ ὁποίου γίνεταί ἡ τοιαύτη τοῦ σώματος κίνησις, εἶναι οἱ πόδες, οἱ ὁποῖοι ἐμποροῦν νὰ ὀνομασθῶσιν ὀρχήσεως ὄργανα, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀρέσκη ἡ κίνησις τῆς ὀρχήσεως, πρέπει καὶ ὅλον τὸ κορμίον νὰ τρέπεται τακτικῶς, καὶ μάλιστα οἱ βραχίονες,

οἷτινες βοηθοῦσι τὴν κίνησιν εἰς τὸ νὰ τηρῆται ἰσορροπία κατὰ τὴν στάσιν τοῦ σώματος.

ΣΔΕ'. Ἡ ὄρχησις θεωρουμένη καθ' ἑαυτὴν εἶναι φυσικὴ ἔμφρασις τῆς εὐφροσύνης, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀναμφιβόλως ἐγεννήθη ἡ τέχνη· οἷοτι ἡ δὲ εὐφροσύνης διεγειρομένη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτταν αἰσθησις τῆς ζωῆς ἐμφανίζεται πάντοτε διὰ κινήσεων τοῦ ὅλου σώματος, λέγω σκιρτημάτων, πηδημάτων, καὶ ἄλλων τοιοῦτων ἀλλοιώσεων· ἀλλ' ἡ τέχνη λαβούσα ἐνταῦθεν τὰς ἀφορμὰς σκοπεῖ γενικῶς τὴν παράστασιν τῆς αἰσθηματικῆς εὐαρεστήσεως διὰ παντοίων κινήσεων τοῦ ὅλου σώματος, διὰ νὰ φαίνεται ἡ ὄρχησις καλὸν ἀντικείμενον, καὶ εὐφροσύνης παραίτιον ὄχι μόνον εἰς τὸν ὄρχηστὴν, ἀλλὰ περισσότερον εἰς τὸν θεατὴν τῆς ὄρχήσεως· διὰ τοῦτο ὄχι μόνον τὰ μερικὰ κινήματα πρέπει νὰ γίνωνται καλῶς, ἀλλὰ καὶ συνάμα λαμβανόμενα νὰ συνιστῶσιν ἁρμονικόν τι ὅλον· αἱ θέσεις τοῦ σώματος, αἱ δρόμοι τοὺς ὁποίους κινεῖται, αἱ σχέσεις πρὸς τοὺς συγχωρεύοντας ὅταν εἶναι πολλοί, πρέπει νὰ συνιστῶσι τοιοῦτον τι καλὸν καὶ εὐάρεστον σύμπλεγμα, ὥστε εἰς αὐτὸ νὰ παρατηρῆται καὶ παντοδαπότης καὶ ἐνάτης, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ κυριώτερα ἰδιότης παντὸς καλοῦ ἔργου (ΡΝΣ').

ΣΙΔΣ'. Ἡ ὄρχησις ἔχει δρόμον ποιητικόν, ὄχι κοινόν καὶ πεζόν. Ἰαθῶς λοιπὸν ἡ διαδοχὴ τῶν τόνων τοῦ ποιήματος γίνεται ἀναλόγως μὲ μουσικόν τινα ῥυθμὸν, οὕτω πρέπει νὰ γίνεται καὶ ἡ διαδοχὴ τῶν χορευτικῶν κινήσεων· διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ὄρχησις καὶ τὴν συνοδίαν τῆς μουσικῆς, ἥτις βοηθεῖ καὶ τὴν ὄρχησιν, εὐφραίνει ἐνταυτῷ καὶ τὴν ψυχὴν. Ἐπειδὴ ὅμως πάντα μία τέχνη ἐνταῦθα ἀσχολεῖται κατ' ἰδίαν, καὶ ἡ ὄρχησις οὐκ ἔμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ἐνταυτῷ καὶ

ὡς ἔργον τῆς μουσικῆς· διὰ τοῦτο ἡ ὀρχηστικὴ εἶναι ἀπλὴ καλὴ τέχνη.

Σημείωσις. Ἡ σχονοβατικὴ, καὶ ἡ ἀεροπηδικὴ λεγομένη (Γερμανιστὶ Luftspringerey) δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν ὀρχηστικὴν. Διότι σκεποῦσιν αὐταὶ τὴν ἐπιθειξιν σωματικῆς ῥωμαλαιοῦτος καὶ εὐκαμψίας· καὶ τὸ καλὸν εἰς αὐτάς ἢ δὲν παρατηρεῖται παντάπασιν, ἢ γίνεται κατὰ συμβεβηκός· κυρίως αὐταὶ εἶναι ἐκτραχηλιστικαὶ τέχναι· καὶ ἡ χαρὰ, τὴν ὁποίαν δοκιμάζει ὁ θεατῆς, προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἀπέφυγε τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ θραυσθῇ τὴν κεφαλὴν του. Σημειούμεν δὲ ἐνταῦθα, ὅτι αἱ χεῖρες εἰς μὲν τὴν χειρονομίαν (ΣΛΑ') εἶναι ὄργανα τῆς κινήσεως τῶν μερῶν τοῦ σώματος· εἰς δὲ τὴν κίνησιν τοῦ ὅλου σώματος εἶναι βοηθητικὰ μόνον μέσα, καθὼς ἐμπορεῖ νὰ φωνῇ εἰς τοὺς ταχέως περιπατοῦντάς· τὴν παρατήρησιν ταύτην ἔκαμμεν εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους ὁ Ἀριστοτελής εἰς τὸ περὶ ζώων πορείας «οἱ θεῖοντες θάττον θεῖονσι προαιεῖοντες τὰς χεῖρας». Αἱ χεῖρες λοιπὸν ἔχουν καὶ τὴν ἰδίαν των κίνησιν, καὶ γίνονται ἀξιόλογον μέσον κινήσεως εἰς τὴν ὀρχησιν· ἀλλὰ καὶ ἡ καλὴ βάστασις τοῦ ὅλου σώματος, χωρὶς τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ γείνη καμμία καλὴ κίνησις, κρέμαται ἀπὸ τὰς χεῖρας. Διὰ τοῦτο ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα Maintien (βάστασιν τῶν χειρῶν) λέγει γενικῶς τὴν τοῦ σώματος βάστασιν. Εἰπόντες δὲ τὴν ὀρχηστικὴν ἀπλὴν τέχνην (ΣΛΣ') ἐξαροῦμεν ἐκεῖνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνέονται ψαλτικὴ καὶ ὀρχησις, καὶ ὅτι ἢ μία παριστάνει διὰ τένων, ἐμφανίζει ἢ ἄλλη διὰ κινήματων. Περὶ ταύτης τῆς συνθέτου ὀρχηστικῆς θέλομεν ὀμιλήσειν εἰς τοὺς ἐφεξῆς παραγράφους. Σημειούμεν δὲ τελευταῖον, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ὀρχησις ἐτήμαυε τὴν μιμητικὴν ἢ θεατρικὴν, καθὼς γίνεται φανερὸν ἀπὸ τὸν περὶ Ὀρχήσεως διάλογον τοῦ Λουκιανοῦ. Οἱ Ἕλληνας ἐξελάμβαναν πάντοτε σχεδὸν τὸν χορὸν, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ συμπόσια των, ὡς θεατρικὸν δράμα, τὸ ὁποῖον ἐπαριστάνετο ἀπὸ τεχνίτας ὀρχηστὰς πρὸς εὐφροσύνην τῶν θεωρῶν, ἐνῶ τὴν σήμερον εἰς τὰς συναστρώφας τὸν ἔχον ὡς μέσον διαχίσεως καὶ εὐθυμίας μόνον τῶν χορευόντων προσώπων, ἐνῶ οἱ ἄλλοι τῆς συναναστρώφης αἰσθάνονται ὀχληρίαν καὶ ἀκηδίαν, καὶ μεταχειρίζονται πολλάκις ἄλλα παγνίδια πρὸς διασκίδασιν τῆς κακῆς ταύτης δαίμονος.

Β'. Γένος.

Σύνθετοι.

Δραματική ἢ Ὑποκριτική.

ΣΛΖ'.

Μιμική καὶ ὁμιλητικὴ ἐμποροῦν καὶ νὰ ἐνωθῶσι πρὸς παράστασιν τοῦ κατ' αἴσθησιν ἀρέσκοντος· ἐκ τῶν ὁποίου γεννᾶται ἡ Ὑποκριτικὴ τέχνη. Τὸ εἶναι ταύτης τῆς τέχνης ὑφίσταται εἰς καλὴν ἀπολύτως καὶ εὐάρεστον παράστασιν ἀνθρώπινων χαρακτήρων διὰ πράξεως. Κατὰ δὲ τοῦτο ὀνομάζεται καὶ δραματικὴ τέχνη, ἡ ὁποία εἶναι πολλὰ ἐκτεταμένη καὶ παντοδαπὴ περιλαμβάνουσα καὶ πολλῶν ἄλλων τεχνῶν κλῶνας. Διὰ τοῦτο εἶναι δύσκολος ἡ ἀποδοθῆ εὐκρινὴς ταύτης ἰδέα· χαρατῆρα κύριον ἔχει τὴν μίμησιν, εἰδικώτερον δὲ, ὅτι εἰς αὐτὴν παριστάνονται πρόσωπα πράττοντα ἢ ὄνντα, καὶ χαρακτηρίζοντα τὸ ἦθος καὶ τὸ φρόνημα διαφόρων ἀνθρώπων· ἀλλ' ἡ πράξις πρέπει νὰ εἶναι ζῶσατις, ἥγουν ἀνθρώπου μὲ ἐσωτερικὰ πάθη καὶ κλίσεις, καὶ ὄχι μηχανικὴ· νὰ ἀρέσκη καθ' ἑαυτὴν, ἥγουν ἀσχέτως ἀπ' ἄλλους σκοποῦς, οἱ ὁποιοὶ ἐμποροῦν νὰ ἐπιτυχηθῶσι δι' αὐτῆς (διόρθωσις, φέρ' εἰπεῖν, τῶν ἠθῶν)· νὰ δεικνύῃ ἔργα ἀνθρώπινα, εἰς τὰ ὁποία ἐμφαίνονται οἱ χαρακτῆρες καὶ τὰ ἦθη των.

ΣΛΗ'. Ἡ παριστανομένη πράξις πρέπει νὰ ἔχη συνεργούντα πολλὰ πρόσωπα, ἀλλ' ὅλα νὰ ἀποβλέπωσιν εἰς σκοπὸν ἓνα· τοῦτο δὲ εἶναι τὸ ἓν καὶ τὰ πολλὰ, ἰδιότης παντὸς καλοῦ ἔργου (ΡΝΖ'). Ὁ δὲ εἰς τόπος, καὶ εἰς χρόνος, τοὺς ὁποίους ζητοῦν πολλοὶ εἰς τὸν μῦθον τῆς πράξεως, οὐκ εἶναι ἀνεγκλίαι τοῦ καλοῦ δράματος ἰδία· διότι ἡ φαντασίᾳ οὐκ εἶναι νὰ ὑπερπαύσῃ τὰ μεταξὺ τοπικὰ καὶ χρονικὰ διαστήματα,

καὶ νὰ ἐνώσῃ εἰς ἓν ὅλον τοὺς χωρισμένους τόπους καὶ τοὺς χωρισμένους χρόνους· ἤθελεν εἶσθαι λοιπὸν περιορισμὸς περὶ τὸς εἰς τὴν δραματικὴν τέχνην, εἰάν παρὰ τὸ ἓν τῆς πράξεως, ἀπηγοῦντο ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ ἓν τὸ τόπου καὶ τὸ ἓν τοῦ χρόνου. Εἰ μὲν ἡ πράξις ἔχει τραγικὸν χαρακτῆρα (Ψ), τὸ δράμα εἶναι τραγωδία, καὶ ἡ παράστασις τραγική· εἰ δὲ κωμικὸν (ΡΕ), τὸ δράμα εἶναι κωμωδία, καὶ ἡ παράστασις κωμική κτλ.

ΣΛΘ'. Ἡ παράστασις ἐμπορεῖ νὰ γείνη πρῶτον διὰ σχημάτων καὶ τοπικῆς μεταβολῆς χωρὶς τὸν προφορικὸν λόγον· καὶ ὀνομάζεται παντομιμία, ἢ θεατρικὴ ὄρχησις· ἡ μιμητικὴ ἐδῶ κᾶποτε πλησιάζει εἰς τὴν ὄρχησιν διὰ τῆς τοπικῆς μεταβολῆς, ἢ γίνεται ὄρχησις, καθὼς εἰς τῶν παλαιῶν τὰς πολεμικὰς ἢ ἐνόπλους ὄρχησεις, καὶ εἰς τὰ λεγόμενα βαλλέτα τῶν νεωτέρων· ἡ ὄρχηστικὴ τότε συνημμένη μὲ τὴν μιμητικὴν λαμβάνει μεγαλητέραν ἀξίαν, καὶ γίνεται δραματικὴ τέχνη· ἐμπορεῖ δὲ νὰ ὀνομασθῇ καὶ ὑψηλότερα ὄρχησις πρὸς διαφορὰν τῆς ἀπλῆς, ἥτις ὡς μὴ παριστάνουσα πράξιν ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ κατωτέρα.

ΣΜ'. Ἐμπορεῖ δεύτερον νὰ παραλάβῃ συνεργὸν τὸν προφορικὸν λόγον· ἤγουν ὁ ὑποκριτῆς νὰ πράττῃ διὰ λόγου· τότε ἡ τοπικὴ μεταβολὴ πρέπει νὰ ἔχῃ ἥσυχον καὶ σταθερὸν χαρακτῆρα· διότι νὰ ὁμιλῆ τις καὶ νὰ χορεύῃ (μάλιστα πολλὰ καὶ μεγάλα) εἶναι τρόπον τινα φυσικῶς ἀσυμβίβαστα πράγματα. Ἀλλ' ἡ δραματικὴ τέχνη πρέπει νὰ ἐνωθῇ μὲ τὴν ποιητικὴν διὰ νὰ κάμνωσι τὸ καλὸν ἔργον κοινῶς, καὶ νὰ μὴ μεταβληθῇ ἢ σκηνῇ εἰς συναναστροφῆς καὶ κοινῶν συναλλαγμάτων τρόπον. Ἡ ὑποκριτικὴ τότε λαμβάνει ἀπὸ τῆς ποιητικῆς τὰς χεῖρας τὸ παριστανόμενον, τὸ ὅποιον, καθὼς μὲν

ἐποιήθη, εἶναι ἔργον τῆς ποιητικῆς, καθὸ δὲ παριστάνεται, ἔργον τῆς ὑποκριτικῆς. Ἡ πρώτη ὀνομάζεται ποιητικοδραματικὴ τέχνη· ἡ δευτέρα, μιμητικοδραματικὴ, ἣτις λέγεται καὶ σκηνικὴ, καὶ δικαίως ἔμπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ κατ' ἐξοχὴν δραματικὴ· ἐκεῖνὴ δὲ, δραματικὴ ποίησις, ἢ δραματοποιεῖα.

ΣΜΑ. Ὄταν ὁ δραματικὸς τεχνίτης ὁμιλῇ ἀπλῶς εἰς τὴν παράστασίν του, εἶναι ἀνάγκη μετὰ τῶν κανόνων τῆς μιμητικῆς νὰ φυλάττῃ καὶ τοὺς τῆς ἀπαγγελίας (ΡΠΘ'). Ἡ δραματικὴ τέχνη φαίνεται τότε λεκτικὴ ἢ ἀπαγγελτικὴ ὑπόκρισις. Ἐὰν δὲ παριστάνῃ ψάλλων, ἡ τέχνη ὀνομάζεται αὐτὴ μὲν μελοδραματικὴ, τὸ δὲ ἔργον τῆς μελόδραμα· ἡ ἔνωσις αὕτη δίδει εἰς τὴν δραματικὴν τέχνην ὑπερτάτην ἀξίαν τῆς αἰσθηματικῆς εὐαρσότητος· πρέπει ὅμως νὰ νικήσῃ μεγίστας δυσκολίας, ὥστε νὰ φυλάττεται πάσης μιᾶς τέχνης τὸ ἴδιον, καὶ νὰ μὴ ὑψύουται ἢ μία μὲ τὴν ταπεινῶσιν τῆς ἄλλης. Διὰ ταύτην τὴν ἀξίαν ὀνομάζεται τὸ ἔργον ταύτης τῆς συνθέτου τέχνης κατ' ἐξοχὴν ἔργον (ἰταλ. Opera).

ΣΜΒ. Καθ' ὅποιονδήποτε ἀπὸ τοὺς εἰρημένους τρόπους αὐ γέννη ἢ παράστασις, εἶναι φανερώτατον, ὅτι ἡ ὑποκριτικὴ τέχνη εἶναι σύνθετος. Διότι διὰ νὰ παρασταθῶσιν ἀνθρώπινοι χαρακτήρες μὲ ζωντανὰς τρόπου τινα πράξεις, δεῖν εἶναι πρὸς τοῦτο ἰκανὴ μόνον ἡ μιμητικὴ, ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν μόνον ἐσωτερικὴ ἐνέργεια ἀναφαίνεται· ἀλλ' ἐδῶ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἐνέργεια πρὸς τὰ ἔξω μεταβαίνουσα, ἥγουν πράξις κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως (ἱερηπ. ΝΓ'). καὶ ἐπομένως ἀπαιτεῖται ἐξ ἀνάγκης τοπικὴ μεταβολὴ τοῦ παριστάνοντος τεχνίτου. Διὰ τοῦτο ἐνόνονται εἰς αὐτὴν τὰ δύο κυριώτερα εἶδη τῆς κινήσεως, τὰ ὅποια ἐδιακρίναμεν ἄνωτέρω (ΣΙΘ').

εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀποτελοῦν ἠνωμένα τὴν ὑποκριτικὴν τέχνην, ὅλον τε ἄρμονικόν καὶ σύμφωνον, καὶ μεγάλης τέρψεως παραίτιον εἰς τὸν θεωροῦντα.

Σημειώσεις. Δρᾶμα καὶ ποίημα κατὰ λέξιν εἶναι ταυτοσημαντα· ὁ Ἀριστοτέλης λέγει (Ποιητ. Δ., 3, ἐκδ. δύο Γερ.), ὅτι τὸ δ ρ ᾶ ν εἶναι λέξις δωρικὴ καὶ εἶναι πιθανόν, ὅτι πρῶτοι οἱ Δωριεῖς ἐφεύρησαν τὴν δραματικὴν τέχνην· ὅπως ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ἢ λέξις δρᾶμα σημαίνει ποίημα ἐπὶ σκηνῆς παριστανόμενον· καὶ οἱ μὲν ποιηταὶ τούτων ὀνομάζονται δραματοποιοὶ, οἱ δὲ ὑποκριταὶ, δραματικοί· ὡσαύτως ἢ τέχνη τῶν μὲν πρώτων λέγεται δραματοποιία, τῶν δὲ δευτέρων, δραματική. Σημειώομεν δὲ ἐνταῦθα περὶ τῶν ἀπὸ πολλοῦς ἀυστηρῶς ἀπαιτουμένων τριῶν ἐνοτήτων πράξεως, καὶ τόπου, καὶ χρόνου (ΣΛΗ.), ὅτι τὸ μὲν πρῶτον αἰτεῖται δεκάκις· τὰ δὲ δύο δευτέρα περικλείουν εἰς στενὰ ὅρια τὴν τέχνην. Ἡ φαντασία διὰ τῆς ἀλλαγῆς τῶν σκηνῶν μετατίθεται καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, καὶ ἀπὸ χρόνον εἰς χρόνον. Πολλοὶ μεγάλοι δραματοποιοὶ καὶ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων δὲν ἐφίλαξαν ταύτας τὰς ἐνοτήτας. Αἱ Εὐμενίδες τοῦ Αἰσχύλου, φέρ' εἰπεῖν, ἄρχονται μὲν εἰς τοὺς Δελφοὺς, λαμβάνουν δὲ τέλος εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἄλλ' ἢ μεταλλαγῇ τῆς σκηνῆς μετέθετε τὸν θεωρὸν ἀπὸ τὸν ἓνα τόπον εἰς τὸν ἄλλον, καὶ μεταξύ τῶν δύο κυρωτέρων μερῶν τῆς πράξεως ἐξελάβανεν ἡ φαντασία ὡς παρελθόντα ἱκανὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἤρχετο ἡ Ὀρέστης ἀπὸ Δελφῶν εἰς Ἀθήνας. Τοιαῦται διαφοραὶ τοποῦ καὶ χρόνου εὐρίσκονται καὶ εἰς πολλὰς κωμωδίας τοῦ Ἀριστοφάνους, εἰς τοὺς Ἰππείεις, εἰς τὴν Πέρηνην, εἰς τοὺς Βατράχους κτλ. Ὅτι δὲ καὶ ἐνταῦθα πρὶ περὶ νὰ φυλάττεται μέτρον, καὶ ὅτι ὁ Σακισπῆρος, καὶ ἄλλοι δραματοποιοὶ τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐξέπεσαν κατὰ τοῦτο εἰς τὴν ὑπερβολὴν, εἶναι ἀναμφιβέλον. Κίναί δίκαιον καὶ ὀρθόν νὰ μὴ γίνωνται τάχιττα αἱ ἀπὸ τόπου καὶ χρόνου μεταπηδήσεις εἰς τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ δράματος· ἀλλ' ὅταν παύῃ τὸ μέρος, καὶ γίνεται κάποια διακοπὴ, τότε ἂν φαίνεται τόπος ἄλλος καὶ χρόνος ἄλλος, ἢ φαντασία δέχεται ἀσμίμως τὰς μεταβολαίς.

Β'. Τάξις.

Σχετικῶς καλαὶ μιμητικαὶ τέχναι.

Α'. Γένος.

Ἀπλαῖ.

α'. Εἶδος.

Παλαιστική.

ΣΜΒ'.

Παλαιστική τέχνη ὀνομάζεται, διὰ τῆς ὁποίας αἱ εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι κινήσεις γίνονται οὕτως, ὥστε εὐφραίνουσι τὴν ψυχὴν, διὰ τοῦ εἶδους των. Ὁ ἀγὼν λοιπὸν ἐμπορεῖ νὰ κριθῆ καλὸς, εἴαν εἶναι μιμητικὸς (ΣΑ), ἢ γουὲν εἴαν δὲν εἶναι μάχη περὶ ζωῆς καὶ θανάτου, ἀλλὰ παράστασις τοιαύτη, ὥστε αἱ κινήσεις τῶν ἀγωνιζομένων νὰ φαίνωνται ψιλὸν μιμήσεως παίγνιον, μὴ ὅλον ὅτι ἡ τέχνη εἶναι προσδεδεμένη εἰς τὸν προσδιορισμὸν τούτων τῶν κινήσεων διὰ τοῦ ἀρχικοῦ τῆς πάλης σκοποῦ, ἢ γουὲν νὰ προσβάλλῃ τὸν παλαίοντα καὶ νὰ φυλάττεται τὰς προπολάς του.

ΣΜΓ'. Διὰ νὰ εἶναι καλὴ καὶ εὐάρεστος ἡ τέχνη αὕτη, ἀπαιτοῦνται δύο τὰ ἐφεξῆς · πρῶτον νὰ ἐλλείπῃ ἀπ' αὐτὴν πᾶν εἶδος μάχης, ἡ ὁποία στενοχωρεῖ καθ' ὑπερβολὴν τὸ σῶμα, καὶ λυπεῖ τὸν θεωρὸν · τοιαύτη εἶναι ἡ τῶν ἀγωνιζομένων ἄμεσος συμπλοκή, ἡ ὁποία καὶ τοὺς προσπαλαίοντος στενοχωρεῖ, οὐδὲ τοὺς συγχωρεῖ νὰ κάμωσι διαφόρους εὐαρέστους κινήσεις· αἱ μακρόθεν λοιπὸν γινόμεναι διὰ ξίφους ἢ ραβδίων, ἢ ἄλλων ὀργάνων προσβολαί, ἐπειδὴ ἐπιδέχονται παντοίους σχηματισμοὺς εἰς τὰ κινήματα τῶν ἀγωνιζομένων, ἐπιδέχονται καὶ κάλλος, καὶ προξενοῦν εἰς τοὺς θεωροὺς εὐαρέστησιν.

ΣΜΔ'. Δεύτερον, νὰ ἐλλείπουν ἀπ' αὐτὴν ὅλα τῆς μά-

χης τὰ εἶδη, τὰ ὅποια φαίνονται βίαια καὶ ἐπικίνδυνα εἰς τὴν ζωὴν· τοιαῦτα εἶναι αἱ γινόμεναι διὰ πυροβόλων ὀργάνων, τῶν ὁποίων τὴν βίαν ἀναγγέλλει καὶ μόνητων ἢ ἐκπυρσοκρότησις. Αἱ θηριομαχίαι τῶν παλαιῶν, καὶ τῶν νεωτέρων ἕως πρότερον ἐνιαυτῶν, καὶ θανατηραὶ ξιφομαχίαι οὐδ' ἀξίζουσιν τὸ ὄνομα τῆς καλῆς τέχνης, ὡς βαρβαρότητος καὶ ἀπανθρωπίας ἀποτρόπαια γεννήματα.

Σημεῖωσις. Αἱ παλαιαὶ ἦσαν εἰς τοὺς προγόνους μας (τὸ ἐσωτερικῶς φιλοκαλύπτατον ἔθνος, τὸ ὁποῖον ὑπερέβη πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν ἀνίχνευσιν τοῦ καλοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου, εἰς τὴν πολιτικῶς ἕως τῶρα ἠθέλαμεν ἔχειν καλὰ, τὰ ἑποῖα οὐδ' ὠνευρέθησαν ἕως οἱ νεώτεροι) ἦσαν αἰσθητικῆς εὐαρεσθήσεως ἀντικείμενα, καὶ ἐσυγκαταριθμοῦντο μετὰ τοὺς γυμναστικοὺς ἀγῶνας, οἱ ὅποιοι ἐπανηγυρίζοντο μεγαλοπρεπῶς εἰς δωρισμένους τόπους καὶ διωρισμένους χρόνους ἀπ' ὅλα τὰ ἑλληνικὰ ἔθνη. Τὰς περιλαμβάναν δὲ εἰς τὸ ὄνομα ὀρχηστικῆν, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν Ὅμηρον γίνεται φανερόν (Ἰλιάδ. Π, 617.), ἔπου εἰς Ἡρώς ἐνομάζει τὸν ἄλλον ὀρχηστικῆν, καὶ ἀπὸ τὸν περὶ ὀρχήσεως διάλογον τοῦ Λουκιανοῦ. Ἐπρόσεχαν δὲ πολὺ οἱ Ἕλληνας νὰ μὴ βλαφθῇ τίποτε κἀνεὶς ἀπὸ τοὺς παλαιόντες, καθὼς γίνεται φανερόν ἐκ τῆς ἐφεξῆς ῥήσεως τοῦ Πλουτάρχου (Πολιτ. παραγγέλ. σελ. 282). « Τῶν ἐν ταῖς παλαισταῖς διαμαχομένω ἐπισφαίροις περιθίουσι τὰς χεῖρας, ὅπως εἰς ἀνήκεστον ἢ ἄμιλλα μηδὲν ἐκπίπτῃ, μαλακὴν ἔχουσα τὴν πληγὴν καὶ ἄλυπον. »

β. Εἶδος.

Ἰππικὴ.

ΣΜΕ'.

Ε' ἂν αἱ εἰς τὸ ἰππεύειν κινήσεις γίνωνται οὕτω διὰ τῆς τέχνης, ὥσπερ νὰ εὐφραίνουσιν τὴν ψυχὴν μετὰ τὸ εἶδος των, ἢ μιμητικὴ τέχνη ὀνομάζεται ἰππικὴ. Τὸ ἰππεύειν λαιπὸν ἐμπορεῖ νὰ κριθῇ καλόν, εἰάν εἶναι ὀρχηστικόν (ΣΛΓ'), ἢ γουὲν εἰάν φαίνεται τρόπον τινα ὡς ὀρχησις, ὥστε ἢ τοπικὴ μεταβολὴ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος διὰ τοῦ ζωϊκοῦ νὰ παριστάνεται ὡς φανέρωσις ἐξυψωμένης αἰσθήσεως τῆς ζωῆς, μ' ὅλον ὅτι ἢ

κίνησις αὕτη διὰ τὴν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος μὲ τὸ ζῶϊκόν συναφείαν θέν εἶναι ἐλευθέρη, ὅσον εἰς τὴν ὄρχησιν, καὶ ἐπομένως εἶναι κατὰ τοῦτο περιορισμένη ἢ τέχνη.

ΣΜΣ'. Διὰ τὴν γαίην δὲ καλὴ ἵππασία, ἀπαιτοῦνται ἀναγκαιώς τρία τὰ ἐφεξῆς. Πρῶτον, τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει εἰς ἐκτέλεσιν τῆς τέχνης, νὰ εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, καλὸν καὶ ὠραίου ζῶον, ἐπειδὴ κατ' ἄλλον τρόπον θέν δύνανται ἢ ἀρέστωσαι κινήσεις του. Ἡ ἵππικὴ λοιπὸν μεταχειρίζεται μόνου τὸν εὐγενῆ ἵππον, ὅς τις διὰ τὸ εἶδος, μέγεθος, δύναμιν, εὐλιγυστίαν καὶ σχέσιν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, φαίνεται ὅτι ἐπιτηδῆς ἐπιτηδῆσθαι ἀπὸ τὴν φύσιν διὰ ταύτην τὴν χρῆσιν· διὰ τοῦτο καὶ ἢ ἀγαλματοποιῖα εἰς παράστασιν ἀνθρώπου ἐπὶ ζῶον καθημέρου ἄλλο ζῶον θέν μεταχειρίζεται, εἰ μὴ τὸν ἵππον.

ΣΜΖ'. Δεύτερον, νὰ κάθεται στερρῶς ὁ ἐπιβάτης εἰς τὸν ἵππον εἰς τρόπον, ὥστε αὐτὸς καὶ τὸ ζῶον νὰ φαίνεται ἓν κενταυροειδὲς σύμφυτον πρᾶγμα. Ἐκ δὲ τούτου φαίνεται, ὅτι ἢ λεγομένη Ἀγγλικὴ ἵππασία, ὅπου οἱ ἐπιβάται στέκουν ὀρθοὶ ἢ καὶ χορεύουν ἐπὶ τοῦ ζώου, θέν εἶναι ἵππικὴ.

ΣΜΗ'. Τρίτον, νὰ ἀποφεύγη πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ μεταβάλη τὴν ιδέαν τῆς καλῆς ἵππασίας εἰς τὴν τοῦ ταξειδίου ἢ δυσκόλου καὶ βαρείας μεταβάσεως τοῦ ἵππέως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐνταῦθα, καθὼς καὶ εἰς τὴν ὄρχησιν, πρέπει νὰ εἶναι διάφοροι παραλλαγαί, ἢ γουὺ παντοῦαπότης εἰς τὴν κίνησιν, ἐπειδὴ ἢ ὁμοιομορφία της, ὅχι μόνον διαμάχεται εἰς ἓν ἀπὸ τὰ οὐσιώδη ἀπαιτήματα τῆς καλῆς τέχνης (ΠΝΣ'), ἀλλὰ διῶδει καὶ εἰς τὴν κίνησιν τὸ φαινόμενον τοῦ κόπου καὶ τῆς στενοχωρίας. Διὰ τοῦτο ἀποκλείονται ἀπὸ τὴν ἵππικὴν αἱ ἵππαστικαὶ ἀμιλλαι ἢ δρόμοι, τῶν ὁποίων σκοπὸς εἶναι ὅχι ἢ εὐαρεστικαίσις, ἀλλὰ τῆς ταχύτητος τοῦ ἵππου ἐπίδειξις· οὗτοι δὲ εἰμ-

ποροῦν τόσον δικαίως νὰ συγκαταριθμηθῶσιν εἰς τὴν ἵππικὴν, ὅσον οἱ πεζικοὶ ὁρόμοι εἰς τὴν ὄρχησιν. Ἡ δὲ Ἀγγλικὴ ἵπ-
 πασία (ΣΜΖ') ἔχει πρὸς τὴν ἵππικὴν τὸν αὐτὸν λόγον, τὸν
 ὁποῖον ἔχουν ἢ σχινοβατικὴ καὶ ἢ ἀεροπηδητικὴ πρὸς τὴν
 ὄρχησιν (ΣΔΣ', Σημ.).

ΣΜΘ'. Ἡ ἵππικὴ εἶναι σχετικῶς καλὴ τέχνη, ἐπειδὴ
 σκοπὸν ἔχει τὴν ἐκ τόπου εἰς τόπον μεταφορὰν τοῦ ἵππεύον-
 τος· εἰς τοῦτον δὲ τὸν σκοπὸν προστίθεται δεύτερος σκοπὸς
 τὸ κάλλος, τὸ ὁποῖον ὅταν τὸ προσλάβῃ διὰ τῆς τέχνης,
 προξενεῖ αἰσθηματικὴν εὐαρέστησιν.

Β'. Γένος.

Σύνθετοι.

Ἴππικὸς ἀγών.

ΣΝ'.

Ε' ἂν ἡ παλαιστικὴ συναφθῇ μὲ τὴν ἵππικὴν, ἡ μιμητικὴ
 τέχνη γίνεται ἵππικὸς ἀγών. Ἐμπορεῖ ὀηλονότι ἡ ἵπ-
 πικὴ νὰ γείνη ἢ ὡς παράστασις πάλης, ἢ ὡς πολεμικὴ ἐφ'
 ἵππων ὄρχησις, καὶ οὕτω νὰ προξενήσῃ αἰσθηματικὴν εὐαρέ-
 στησιν. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ φαίνεται σπουδαῖος καὶ ἀλη-
 θινὸς ἀγών, ἀλλὰ μόνον ἔνοπλος παιδιὰ, ἐπειδὴ κατ' ἄλλον
 τρόπον ἀντιμάχεται εἰς τοῦ ἀρεστοῦ τὴν ἰδέαν.

Σημείωσις. Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἐμποροῦν νὰ θεωρηθῶσι γεννήμα-
 τα τῶν χρόνων, ὅποτε ἐπεκράτουν τὰ τῶν ἵππιων τάγματα εἰς τὴν Εὐρώ-
 πην· διὰ τοῦτο ὁμοῦ μὲ τοὺς ἵππους ἀφανίσθη μέγα μέρος καὶ τούτων.
 Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος φαίνονται οἱ ἵπποδρομικοὶ οὗτοι ἀγῶνες
 χρήσιμοι μεταξὺ τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες τοὺς ὀνομάζουν Ζερτζι.
 διότι ἔνω τρέχοντων ἔριπποι πολλοὶ, κυνηγῶσιν εἰς τὸν ἄλλον, καὶ βαλ-
 λονται μὲ λογχάριά τινα, τὰ ἐποῖα ὀνομάζουν ζερτζια ἔθεν ἐκβίβει καὶ
 ὄλου τοῦ ἵππικοῦ ἀγῶνος τὸ ὄνομα.

ΣΝΑ΄.

Αἱ μιμητικαὶ τέχναι ὀνομάζονται καὶ παραστατικαί, ἐπειδὴ, ἐνῶ ἐκτελοῦνται, παριστάνεται ὁ τεχνίτης ὡς τεχνικὸν ἔργον εἰς τὰ ὁμιάτια τῶν θεωρῶν· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐκληφθῆ μερικιώτερον ὁ ὄφρος· εἰδὴ καθολικώτερον ὅλαι αἱ καλαὶ τέχναι εἶναι παραστατικαί, ἐπειδὴ παριστάνουσι εἰς τοὺς θεωροὺς εὐάρεστον τε ἀντικείμενον. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ παραστατικὰ τῶν μιμητικῶν τεχνῶν μέσα στρέφονται εἰς τὸν χρόνον καὶ εἰς τὸν τόπον (ΡΕΖ΄)· διὰ τοῦτο συγγενεύουσιν αἱ τέχναι αὗται ἀφ' ἑνὸς μὲν μέρους μὲ τὰς τονικάς, ἀπ' ἄλλου δὲ μὲ τὰς πλαστικάς τέχνας· καὶ ἔμποροῦν συναπτόμεναι μὲ τὰς συγγενεῖς τῶν νὰ κάμωσι βαθυτέρους καὶ ἰσχυροτέρους τύπους εἰς τῶν θεωρῶν τὰς ψυχάς.

ΣΝΒ΄. Αἱ μιμητικαὶ τέχναι ἔμποροῦν καὶ μὲ γενικὸν ὄνομα νὰ ὀνομασθῶσι θεατρικαί· εἰδὴ ὅλαι ἀπαιτοῦν θεωροὺς, τῶν ὁποίων πρέπει νὰ εὐφρανθοῦν αἱ ψυχαὶ μὲ καλὴν παιδίαν τεχνικῶν κινήσεων. Διὰ τοῦτο κοινὸν ἀπασῶν παραστατικῶν μέσων εἶναι ἡ κίνησις. Κίνησις δὲ εἶναι τι διαδοχικὸν καὶ χρονικόν, καὶ ἐνταυτῷ ἐκτεταμένον καὶ τοπικόν· καὶ ἐκ τούτου γεννᾶται ἡ συγγενεία τῶν καὶ μὲ τὰς τονικάς καὶ μὲ τὰς πλαστικάς τέχνας, μὲ τὰς ὁποίας συνάπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

ΣΝΓ΄. Ὑπὲρ πάσας δὲ τὰ ἄλλας ἀγαπᾷ τὴν σύναψιν ταύτην ἡ δραματικὴ τέχνη (ΣΛΖ), ἥτις εἶναι κατ' ἐξοχὴν θεατρικὴ, ἐπειδὴ εἰς τὰς παραστάσεις της ἔμποροῦν νὰ ἐνωθῶσιν ὅλαι σχεδὸν αἱ τέχναι διὰ νὰ ἐνεργήσωσιν εἰς τὴν ψυχὴν τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τῆς αἰσθηματικῆς εὐαρεστησεως. Διὰ τοῦτο ἡ τέχνη αὕτη ἔμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ τὸ ἀξιολογώτατον μέσον τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἐθνῶν· καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ποιό-

τητα τῶν ὑραμάτων ἑνὸς ἔθνους, καὶ ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς τελειότητός των ἔμπορεῖ τρόπον τινὰ νὰ συμπερανθῇ ἡ κατάστασις τοῦ πολιτισμοῦ του.

ΣΝΔ'. Ἀλλὰ δὲν πρέπει πάλιν νὰ ἐκλάβωμεν τὴν δραματικὴν τέχνην πρῶτην ἀπὸ ὅλας· διότι πᾶσα μία ἔχει τὰ προτερήματά της· καὶ οὔτε ἡ ποιητικὴ δύναται νὰ κάμῃ τὰ ἔργα τῆς μουσικῆς, οὔτε αὐτῆτά ἐκείνης, οὔτε καὶ αἱ δύο τὰ τῆς δραματικῆς· αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐννοεῖται καὶ περὶ πάσης ἄλλης. Ἀλλ' ἡ δραματικὴ λαμβάνει μέγα μέρος τῆς ἐνεργείας της ἀπὸ τὴν ἔνωσιν τῶν ἄλλων, λέγω μουσικῆς, ποιητικῆς, ζωγραφικῆς, καὶ αὐτῆς τῆς τεκτονικῆς· ὥστε, ἐὰν θελήσωμεν νὰ τῆς ἐπάρωμεν τὰ ξένα πτερὰ, μὲ τὰ ὅποια στολίζεται, θέλει μείνειν αὐτὴ ἱκανῶς φαλακρὰ καὶ ἄκοσμος. Ἄς ἀφήσωμεν λοιπὸν εἰς πᾶσαν καλὴν τέχνην τὰ ἰδιά της καλὰ, καὶ ἄς μὴ ζητῶμεν νὰ ταπεινώσωμεν καμμίαν, ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ τὰ ἐκτελέσῃ ὅλα. Φανερόνεται δὲ προσέτι διὰ τοιούτων πατριαστικῶν κρίσεων ἢ ἄγνοια τῶν κρινόντων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄδικος ὁ λόγος· ἡ οὔτινος τὴν γνῶσιν ἀφῆρηταίτις, τούτου καὶ κατηγορεῖ προχειρότατα».

Σημείωσις. Ἡ δραματικὴ τελειότης εἶναι μέτρον τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἔθνων, ὅχι μόνον κατὰ τὴν αἰσθηματικὴν κρίσιν, ἀλλὰ τὸ περισσότερο κατὰ τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν κατάστασίν των. Διότι κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι τὰ δράματα δὲν μορφόνουσι μόνον τὴν αἴσθησιν τῶν ἔθνων, ἀλλ' ἔχουσι μεγάλην ῥύσιν καὶ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὰ ἠθῆτων· καὶ ἔτι ἐκ τῶν δραμάτων, τὰ ὅποια ἀγαπᾷ τι ἔθνος, καὶ ἐκ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὅποιον τὰ παριστάνει, ἔμπορεῖ εὐκολὰ ὁ κριτικὸς νὰ ὀδηγηθῇ εἰς κατάληψιν καὶ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἠθικῆς τελειότητος τοῦ ἔθνους. Ἐὰν καὶ κανὲν ἄλλο δεῖγμα δὲν εἶχαμεν τῆς παιδείας τῶν θουραστῶν Ἀθηναίων, αἱ τραγωδίαί τοῦ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου καὶ Ἀσχύλου, καὶ αἱ κωμῳδίαί τοῦ Ἀριστοφάνους ἠθελοῦσαν μᾶς δεῖξεν τὴν ὑψηλὴν τοῦ πολιτισμοῦ περιωπὴν, εἰς τὴν ὅποισιν ἴστατο ὁ μέγας ἐκείνος λαός· ἐπομένως δὲ πολλὰ περισσότερα

ἠθέλαμεν ἐξεῖρεν περὶ αὐτοῦ, εἰάν ὁ χρόνος δὲν μᾶς ἠφάνιζε πολλῶν ἄλλων ὁραματοποιῶν τὰ ἔργα. Καὶ τὴν σήμερον ἡ δραματοποιία δεικνύει καθενὸς ἀπὸ τὰ νεώτερα ἔθνη τὴν προκοπὴν του καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας, καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν, καὶ εἰς τὰ ἔθνη, καὶ γενικῶς εἰς πᾶσιν εἶδος πολιτικῆς, καὶ ἠθικῆς, καὶ ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας.

ΣΝΕ΄.

Ἐάν ἐν ὅπασιν ἐπιθεωρήσωμεν ὅλην τῆς καλῆς τέχνης τὴν ἐπιχράτου, θέλομεν ὀλομελίσειν ὅλας τὰς καλὰς τέχνας συστηματικῶς κατὰ τὸν ἀφεξῆς τρόπον.

Α΄. Τραϊκὰ τέχνα (ΡΟς΄. - ΣΓ΄.)

α΄. Ἀπόλυτοι.

a. Ἀπλαῖ.

1. Μουσικὴ (ΡΠΓ΄.)

2. Ποιητικὴ (ΡΠΔ΄.)

b. Σύνθετοι — Ὁδικὴ ἢ ψαλτικὴ (ΡΠΖ΄.)

β΄. Σχετικαί.

a. Ἀπλαῖ.

1. Ἀπαγγελία (ΡΠΘ΄.)

2. Εὐγλωττία (ΡΥΓ΄.)

b. Σύνθετοι — Ῥητορικὴ (ΡΥΗ΄.)

Β΄. Πλαστικὰ τέχνα (ΣΔ΄. - ΣΚΗ΄.)

α΄. Ἀπόλυτοι.

a. Ἀπλαῖ.

1. Γλυφικὴ ἢ Ἀγαλματοποιία (ΣΕ΄.)

2. Γραφικὴ ἢ Ζωγραφία (ΣΗ΄.)

b. Σύνθετοι — Παραδεισαποιία (ΣΙΒ΄.)

β΄. Σχετικαί.

a. Ἀπλαῖ.

1. Ἀρχιτεκτονικὴ (ΣΙΕ΄.)

2. Καλλιγραφία (ΣΚ΄.)

b. Σύνθετοι — Νομισματοκοπία (ΣΚΓ'.)

Γ'. Μιμητικαὶ τέχναι (ΣΚΘ'. - ΣΝΔ').

α'. Ἀπόλυτοι.

a. Ἀπλαῖ.

1. Μιμικὴ (ΣΛΑ').

2. Ὀρχηστικὴ (ΣΛΓ').

b. Σύνθετοι — Ὑποκριτικὴ ἢ δραματικὴ (ΣΛΖ').

β'. Σχετικαί.

a. Ἀπλαῖ.

1. Παλαιστικὴ (ΣΜΒ').

2. Ἴππικὴ (ΣΜΕ').

b. Σύνθετοι — Ἴππικὸς ἀγών (ΣΝ').

Σημείωσις. Ἐσυγκαταρίθμησαν τινὲς μὲ τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὴν κοσμητικὴν ἐν γένει, τῆς ὁποίας εἶδη ἀπέδωκαν τὴν ῥαπτικὴν τῶν ἐνδυμάτων, καὶ τὴν ἐπιπλοποιίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τέχνη τοῦ κοσμεῖν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα δι' ἐνδυμάτων καὶ ἄλλων καλλωπισμῶν (οἷον δακτυλίων, ἀλύσεων, ὠρολογίων, πτερῶν, ἀνθῶν, ἀδαμάντων, ψιμυθίων, προσθέτων κομμῶν κτλ.), ὡσαύτως καὶ τὰ οἰκήματα δι' ἐπίπλων, περιρρίζεται πάντοτε ἀπὸ τῶν νεωτερισμῶν ἢ τὴν *Modam* καὶ μάλιστ' ἡ θεωρία τῶν πλειοτέρων τούτων τεχνυδρίων ἀνάγεται εἰς τὰς πλαστικὰς καὶ γραφικὰς τέχνας, διὰ τοῦτο ἤτε περιττὸν νὰ διαλάβωμέν τι περὶ τούτων, μ' ὅλον ὅτι ἐγράφησαν καὶ γράφονται πολλὰ ἀποβλέποντα μάλιστα τὸν καλλωπισμὸν τοῦ καλοῦ φύλου. Ἄλλοι δὲ πάλιν ἐσυγκαταρίθμησαν μὲ τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὴν φωτοπυροτεχνικὴν, διὰ τῆς ὁποίας γίνονται φωτισμοί, καὶ παριστάνονται διάφορα πυροτεχνήματα (Γερμανιστὶ Feuerwerke). ἀλλ' αὐτὰ μέρος μὲν ἐδηγοῦνται ὅπῃ τὴν γραφικὴν καὶ πλαστικὴν, μέρος δὲ σκοπὸν ἔχουν ὄχι τὸ καλόν, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ διὰ τῆς τοῦ φωτὸς ὀράσεως, καὶ τὸν κνησμὸν τοῦ αὐτίου διὰ τῶν ἐκπυρσοκροτήσεων, καθὼς εἰς τὰ πυροτεχνήματα. Τὰ τοιαῦτα ἐμποροῦν νὰ λογισθῶσιν ὡς τέρατα ἢ νόθα γεννητήματα τῆς καλῆς τέχνης, καὶ νὰ ἀποκλησθῶσιν ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν γνησίων κέκων τῆς

Παροραμάτων διόρθωσις.

Σελίδι 4, Στίχῳ 14, Γράφε, ἐπραγματεύοντο. — Σελ. 5, στ. 7, Λόγου. — Σελ. 12, στ. 24, προτάττωμεν. — Σελ. 13, στ. 5, κατηγορεῖται. — Σελ. 17, στ. 25, τὰ δύο. — Σελ. 26, στ. 32, εἶδη. — Σελ. 32, στ. 25, ἐπιλογισμοῦ. — Σελ. 71, στ. 5, καθ' ἓνα, στ. 14, ὕλης. — Σελ. 79, στ. 17, πάλιν, στ. 20, κινήσις, στ. 27, μεταβαλλουσῶν. — Σελ. 88, στ. 10, τῆς. — Σελ. 94, στ. 26, βλάβην. — Σελ. 96, στ. 29, καί. — Σελ. 101, στ. 4, διήκουσα, στ. 28, ἀληθινή. — Σελ. 104, στ. 9, ἦ. — Σελ. 109, στ. 5, συνείδησις, στ. 9, γινώσκει. — Σελ. 111, στ. 11, φέρονται. — Σελ. 112, στ. 29, σκοπῶν. — Σελ. 121, στ. 26, ἀνεξήγητα. — Σελ. 125, στ. 17, ἀπεδείξαμεν. — Σελ. 130, στ. 9, χρόνων. — Σελ. 134, στ. 1, αἰσθήσεων. — Σελ. 155, στ. 16, ὅς τις. — Σελ. 158, στ. 26, θηριομαχίαι. — Σελ. 162, στ. 2, ὅτι. — Σελ. 170, στ. 22, τὸν. — Σελ. 186, στ. 14, τὰ. — Σελ. 187, στ. 27, ἔκστασιν. — Σελ. 203, στ. 32, ἀναπαύονται. — Σελ. 216, στ. 30, ἀξιοκατακρίτους. — Σελ. 224, στ. 1, πολιτισμένοι. — Σελ. 240, στ. 24, δαιμονίους. — Σελ. 243, στ. 5, ἐξεταστικοί. — Σελ. 289, στ. 16, καλῶς. — Σελ. 294, στ. 30, Σοφοκλέους. — Σελ. 298, στ. 17, μηχανική.
